

НОРМАТИВНО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНОСТЮ "ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ І СПОРТ"

ЛЕВИЦЬКИЙ В.В.

Зав. відділом докторантури та аспірантури УДУФВіС

З прийняттям Законів України "Про освіту", "Про фізичну культуру і спорт" відбулись істотні зміни у системі фізкультурної освіти, які спрямовані на підвищення конкурентноздатності випускників фізкультурних ВУЗів, а також на посилення інтеграційних процесів до включення республіки в світове спортивне товариство.

Реформування багатоступеневої системи фізкультурної освіти здійснюється на базі теоретико-методичних досліджень і супроводжується прийняттям необхідних нормативно-правових документів.

Так, у 1992 р. групою провідних фахівців у рамках науково-методичної комісії з питань фізкультурної освіти при Міністерстві освіти України була розроблена "Концепція кадрового забезпечення галузі "Фізичне виховання і спорт", яка обґрунтувала науково-методичні та організаційні основи для перебудови системи фізкультурної освіти, починаючи з кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста і завершуючи науково-педагогічними кадрами, підготовка яких здійснюється в аспірантурі та докторантурі.

Обговоренню та удосконаленню "Концепції кадрового забезпечення галузі "Фізичне виховання і спорт" були присвячені дві республіканські науково-практичні конференції, у яких взяли участь більш ніж 200 провідних фахівців України.

Одночасно велась робота з Європейською мережею вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту, вивчався європейський класифікатор спеціальностей, а також досвід Всесвітньої ради спортивної науки та фізичного виховання при ЮНЕСКО. Виділено і проаналізовано світові тенденції розвитку фізкультурної освіти.

Внаслідок проведеної науково-методичної праці було прийнято ряд важливих нормативних документів. Так, Кабінет Міністрів України, постановою за N 5222/18 від 12.03.1992 р. затвердив "Перелік кваліфікаційних спеціальностей вищих навчальних закладів", у якому передбачені напрямки вищої фізкультурної освіти відповідальних кваліфікаційних рівнів (фізичне виховання, рекреація, оздоровча фізична культура, фізична реабілітація, олімпійський та професійний спорт, фізична підготовка у збройних силах).

Виходячи з постанови Кабінету Міністрів України та клопотання Міністерства України у справах молоді і спорту, Міністерство освіти

України і національна академія наук України спільною постановою N 88 від 07.08.1992 р. запровадили нову галузь науки 24.00.00 "Фізичне виховання і спорт", яка включає дві спеціальності: 24.00.01 - "Олімпійський та професійний спорт" та 24.00.02 - "Фізична культура, фізичне виховання, фізична підготовка у збройних силах" з присудженням наукового ступеню з фізичного виховання і спорту.

Президія Головної Ради ВАК України постановою N 1/12 від 26.11.1995 р. ввела до номенклатури спеціальностей наукових працівників галузь 24.00.00 "Фізичне виховання і спорт" та відокремила спеціальності: 24.00.01 "Олімпійський та професійний спорт"; 24.00.02 "Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення, фізична підготовка у збройних силах" з присудженням наукового ступеню доктора (кандидата) наук з фізичного виховання і спорту.

Наказом N 25, від 18.01.1996 р. ВАК України затвердив склад спеціалізованої вченої ради по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеню доктора (кандидата) наук з фізичного виховання і спорту при УДУФВіС.

Впровадження підготовки науково-педагогічних кадрів в новій науковій галузі 24.00.00 "Фізичне виховання і спорт", зумовлене тим, що колишня наукова спеціальність 13.00.04 "Теорія і методика фізичного виховання, спортивного тренування та оздоровчої фізичної культури" була одним з напрямків у розділі "Педагогічні науки", що суттєво гальмувало розвиток фізичного виховання і спорту як галузевої науки, яка лише частково співпадає з педагогічними науками. Наші спеціалісти не могли розробляти такі напрямки, як фізична реабілітація, біомеханіка, кінезіологія, фізіологія спорту, спортивна медицина та інші, що виходять за межі "Педагогічних наук".

Вирішення цього питання в Україні дозволило перебудувати навчальні плани в аспірантурі та доктурантурі, діяльність галузевої наукової ради, переробити паспорт спеціальності, що надало можливість органічно зв'язати систему підготовки фізкультурних кадрів.

Так, навчання в аспірантурі УДУФВіС з 1996/97 навчального року здійснюється за двома навчальними планами, в залежності від профілю передбаченої дисертаційної роботи.

Аспіранти, які вступили на спеціальність 24.00.01 "Олімпійський та професійний спорт" вивчають історичні, соціальні, економічні, організаційні, медико-біологічні, психологічні, інформаційні та інші аспекти спорту вищих досягнень, що значно поширює підготовку спеціалістів у порівнянні з існуючою раніше спеціальністю "Теорія та методика спортивного тренування".

Аспіранти, які вступили на спеціальність 24.00.02 "Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення, фізична підготовка у збройних силах", вивчають матеріали які також суттєво перевищують раніше установлені рамки дисципліни "Теорія та методика фізичного

виховання та оздоровчої фізичної культури", за рахунок включення розділів по фізичній реабілітації, фізичній підготовці у збройних силах, а також спеціалізованих розділів з історичних, філософських, медико-біологічних, біомеханічних, економічних та інших аспектів фізичного виховання різних груп населення.

Відповідним чином перероблені та видані Програми кандидатських екзаменів з двох спеціальностей.

Нарешті належить зазначити, що усі ці заходи отримали міжнародне визнання, зокрема, у європейській мережі вищих навчальних закладів з фізичного виховання і спорту, на одному з засідань якого (Мілан, 1994 р.) у підсумковій доповіді керівництва було піддано спеціальному аналізу досвід Українського державного університету фізичного виховання і спорту та рекомендовано для втілення в інших країнах Європи.

Розширення спеціальностей галузі "Фізичне виховання і спорт" та виділення їх у самостійну номенклатуру спеціальностей наукових працівників відповідає набутому міжнародному досвіду роботи вищих фізкультурних закладів, що вийшли за межі спеціальності "Педагогічні науки" та ведуть підготовку з таких спеціальностей, як фізична реабілітація, біомеханіка та кінезіологія, спортивна медицина, психологія спорту, олімпійський та професійний спорт тощо.